

Peter Tatár (*1953)

Pozorne si spolu so svojimi žiakmi

[vypočujte
podcast](#)

[prečítajte
príbeh](#)

[pozrite
krátky film](#)

a oboznámte sa s príbehom pána Petra Tatára v databáze pamätníkov Post Bellum.

Ďalšou inšpiráciou pre prácu s témou Novembra 1989 môže byť sledovanie krátkeho filmu s výpoveďou pamätníka o tejto pohnutej dobe v dejinách Československa a Slovenska. Upozorňujte na nebezpečnosť zapojenia sa do procesov Nežnej revolúcie, ktoré jej aktéri podstupovali. Využite aktivity, ktoré Vám ponúkame v tomto liste alebo pracovných listoch pre žiakov ZŠ a SŠ.

Základná škola

Téma:

príbehy 20. storočia, Nežná revolúcia, totalita a demokracia, riziká a odvaha v časoch socializmu, umenie komunikácie a argumentácie

Ciele:

pochopiť dianie v spoločnosti na sklonku 80-tych rokov, oceniť odvahu ľudí, ktorí sa nebáli vystúpiť so svojimi názormi, naučiť sa formulovať vlastné požiadavky a správne argumentovať, rozvíjať schopnosť definovať a riešiť problémy

Pomôcky:

obrazový materiál, zvukový materiál, krátke filmy, fotografie, hmotné artefakty, ...

Postup

- Rozprávajte sa so žiakmi o ich predstavách o vtedajšej dobe, o zmenách, ktoré Nežná revolúcia priniesla a skreslených informáciách, ktoré sa z rôznych zdrojov dozvedajú.
- Porovnávajte minulosť totalitného režimu so súčasnými demokratickými prvkami. Poukazujte na bežné prvky života: spoločenský život, sloboda médií, možnosť podieľať sa na riadení štátu, volebný systém, údržba pamiatok, cestovanie, dostupnosť a výber tovaru, vozový park, škola, súkromné vlastníctvo, podnikanie, úprava zovňajšku, ochrana prírody,...atď. Môžete využiť rôzne názorné pomôcky.
- Skúste simulovať, za čo by boli žiaci v pozícii študentov vystúpiť v súčasnosti, keby si uvedomovali, že by tým prekračovali hranice zákona a ohrozovali by tým seba i svojich blízkych.
- Zadať žiakom úlohu, aby sa pokúsili zamyslieť nad problémami, ktoré ich v školskom prostredí trápia a zaujímajú. Vedte ich k analýze problémov, hodnoteniu ich významnosti, výberu tých najpálčivejších.
- Motivujte ich formulovať zrozumiteľne problémy, pripraviť argumenty, ktoré by použili na obhajobu svojich názorov.
- Ponúknite žiakom možnosť navrhnúť riešenia formulovaných problémov. V týchto častiach môžete využiť aj skupinovú prácu.
- Následne zadajte žiakom úlohu:

Úloha:

Pripravte zasadnutie triednej rady, s programom, diskusiou k aktuálnym problémom v triede.

- Vedte žiakov k primeranej argumentácii, kultivovanému obhajovaniu vlastných názorov.
- Pomáhajte viesť, facilitovať zasadnutie (príp. ho vedie angažovaný žiak). Vedte ich k prijatiu záverov, návrhov riešení, postupoch.

Úloha:

Po ukončení zasadnutia, prijatia záverov zorganizujte plenárne (triedne) zasadnutie a komunikujte výsledky činnosti triednej samosprávy. Ved'te diskusiu o návrhoch riešení. Vyzvite svojich spolužiakov, aby sa zamysleli nad tým, čo ich trápi, k pomenovaniu problémov v ich okolí (nemusí to byť len v triednom, školskom prostredí) a podnecujte ich k angažovanosti pri navrhovaní riešení a neskôr aj k ich realizácii.

- Po aktivite diskutujte o tom, čo im priniesla aktivita, ako sa cítili, keď mohli verejne prejavíť svoje postrehy. Opýtajte sa ich, či cítili nejaké potenciálne ohrozenia a ako na nich pôsobili.
- Spätnú väzbu smerujte aj k tomu, či sa zapojili do riešenia problému konkrétnou aktivitou, ako to na nich vplývalo.
- Na záver diskutujte so žiakmi o potrebe každého člena komunity, spoločnosti zapájať sa do vecí verejných a uvedomovaní si svojej občianskej zodpovednosti.

Stredná škola

Téma:

príbehy 20. storočia, demokracia verzus totalita

Ciele:

umožniť študentom, aby sa zastavili, uvedomili si ako sa žilo v čase socializmu. Získať rôzne uhly pohľadu na obdobie socializmu a zároveň konkretizáciu predstáv o tomto období. Uvedomiť si mnoho rozporuplných informácií, ktoré zo svojho okolia získavajú a vedieť ich čo najobjektívnejšie vyhodnotiť

Pomôcky:

dataprojektor, internetové prehliadače

Postup

- 17. november patrí k najvýznamnejším dňom českej a slovenskej novodobej histórie. V tento deň v roku 1989 sa spustil proces, ktorý nakoniec viedol k tomu, že Komunistická strana po 40 rokoch stratila moc a v Československu sa obnovila pluralitná demokracia.
- Na život v socializme napriek tomu mnohí spomínajú s nostalgiou. Vaši žiaci v týchto časoch nežili, tak usporiadajte „školské kino“ – premietanie filmov, ktoré vašich žiakov o živote v socializme možno naučia viac než učebnice dejepisu.

Úloha:

*Pozrite si so žiakmi populárne filmy z obdobia socializmu. Svoj výber prispôbte veku, záujmom i vyspelosti žiakov. Ponúkame nasledujúce filmy: *Pelíšky, Pupendo, Občanský průkaz, Učitelka, Ján Palach, Dubček, Muzika, Báječná léta pod psa, Kolja, Fair play, Ucho, Eštebák, Rukojemník, Životy těch druhých, Tichá bolest, V tieni, Pouta, Skřiváci na niti, České století, ...atď.**

- Po sledovaní filmu, filmov diskutujte so žiakmi o ich doterajších omyloch v poznaní našej nedávnej minulosti, čo ich najviac prekvapilo, zaskočilo.
- Aké výstupy si prinášajú z premietaní, v čom sa zmenila ich optika nahliadania na nedávnu minulosť a čo so získanými poznatkami chcú do budúcnosti urobiť.

Základná a Stredná škola

Téma:

príbehy 20. storočia, objektové učenie pomocou hmotných artefaktov, využitie zmyslov a intelektuálnych schopností pomocou predmetov, rodinná orálna história, kritické myslenie

Ciele:

Sprostredkovať kultúrne hodnoty z obdobia socializmu prostredníctvom hmotných artefaktov. Utvárať konkrétnejšiu predstavu o minulosti prostredníctvom zachovaných predmetov. Objavovať minulosť vo veciach bežnej spotreby, upevňovať medzigeneračné vzťahy

Pomôcky:

predmety dennej spotreby, zápisník, telefón, kamera, záznamový hárok, PC, dataprojektor, inštalačné potreby pre výstavu, prípadne priestory na realizáciu výstavy

Postup

- V úvodnej časti projektu požiadajte žiakov, aby vám porozprávali, čo vedia o období socializmu, ktoré sami neprežili a je pre nich niečím dávny a nepochopiteľným
- Motivujte ich k tomu, aby sa sami začali zaujímať o životné príbehy, peripetie členov svojich rodín, aby i oni oprášili staré príbehy a pochopili, že históriu nenájdu len v učebniciach, ale práve vo svojom najbližšom okolí

Úloha:

vyzvíte žiakov, aby sa porozprávali so svojimi rodičmi, starými rodičmi o živote v časoch socializmu a spoločne vyhladali vo svojich domácnostiach hmotné artefakty, ktoré sa z tohto obdobia zachovali a priniesli ich do školy, alebo nafotili a vytvorili takto zbierkový album.

- Pokračovaním projektu bude analýza hmotných artefaktov, ktoré vykazujú určitú mieru jedinečnosti a zároveň je možné pomocou nich pochopiť všeobecnejšie javy a znaky vtedajšej spoločnosti

Úloha:

uskutočnite analýzu hmotných artefaktov získaných predmetov z rodinných zbierok, domácností vašich blízkych a zaznamenajte svoje výsledky vhodným spôsobom. Následne ich pripravte na prezentáciu Vami vybraným spôsobom

- Zadať im kategórie, ktoré môžu prostredníctvom pozorovania, skúmania definovať na týchto predmetoch:
 - **história** (kto, kedy a prečo predmet vyrobil? kto ho vlastnil? spomienka, ktorá sa k predmetu viaže,...)
 - **fyzické** vlastnosti (z čoho je vyrobený? tvar, veľkosť, váha, vôňa,...)
 - **funkcia** (na čo a ako slúžil? bol ozdobný alebo funkčný, praktický?,...)
 - **design** (ako vyzerajú podobné predmety dnes? ako sa zmenila ich podoba dnes? ...)
 - **hodnota** (akú mal hodnotu? prečo? ako ju získal? zmenila sa jeho hodnota v súčasnosti? prečo?)
- Žiaci pozorujú a skúmajú niektoré aspekty a svoje pozorovania zaznamenávajú do rôznych podôb (tabuľka, PP, pracovný list, popis predmetu,...atď.)

- Napriek tomu, že hodnota spomienkových predmetov má skôr subjektívny charakter, môžu žiaci objavovať prostredníctvom bádateľských úloh a objektového učenia rozdiel medzi subjektívnym a objektívnym, kriticky hodnotiť hodnotu vecí, spoznávať hmotný svet svojich blízkych príslušníkov staršej generácie
- Každý študent sa podelí o svoje výsledky v záverečnej prezentácii, kde predstaví svoje výsledky práce
- Výstupom projektu môže byť usporiadanie výstavy hmotných artefaktov a spracovanej dokumentácie v súvislosti so spomienkami pamätníkov v školskej klubovni, jedálni, spoločenskej sieni, vestibule školy,...atď. Môžete spoločne pripraviť výkladové texty, popisy predmetov, propagačné materiály,...atď.
- Po ukončení projektu realizujte spätnú väzbu o celom priebehu projektu od jej úvodnej fázy až po úplný záver. Konfrontujte informácie a poznatky pred začatím projektu so zisteniami, ktoré im aktivita priniesla. Nezabudnite okrem faktografickej stránky aj na emocionálnu, najmä medzigeneračný dialóg a posilnenie vzťahov medzi deťmi a ich starými rodičmi.

